

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

На тему «ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ГОТІВКИ В КАСІ БАНКУ»

Виконав студент 4 курсу, групи ОП-61
Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Гумен Яна Галина Володимирівна
Керівник: к.е.н., доцент Гриценко О.І.

Суми 2020 рік

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи бакалавра на тему

«Облік і контроль готівки в касі банку»

Студентки Гумен Яни Володимирівни

Кваліфікаційна робота бакалавра містить - 41 сторінку, 7 таблиць, 2 рисунки, список літератури з 42 найменувань та 3 додатків.

Актуальність теми дослідження визначається тим, що готівка відіграє надважливу роль у формуванні фінансової стабільності банківської установи.

Облікова інформація про готівку знаходить своє відображення у первинних, зведених бухгалтерських документах та фінансовій звітності банку.

Бухгалтерський облік і контроль готівки в касі банку забезпечує управлінський персонал установи потрібною інформацією, що повинна відповідати високоякісним характеристикам з метою підготовки фінансової звітності.

Метою кваліфікаційної роботи бакалавра є дослідження та обґрунтування теоретичних та практичних аспектів організації обліку і контролю готівки в касі банку та формулювання напрямів їх удосконалення в АТ КБ «Приватбанк».

Об'єктом дослідження виступає процес організації бухгалтерського обліку та контролю готівки в касі АТ КБ «Приватбанк».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та практичних аспектів організації бухгалтерського обліку та контролю готівки в касі банку.

При написанні кваліфікаційної роботи був використаний такі методи наукового дослідження: монографічний метод, методи економічної статистики, фінансового аналізу, прийоми групування, порівняння, синтезу та аналізу тощо.

За результатами дослідження сформовані такі висновки:

- готівка є банківським ліквідним активом, який дає змогу проводити касові операції клієнтів, інших банків або безпосередньо операції банку, а, як економічна категорія, підтримує ліквідність та платоспроможність банківської установи;

- запропоновано перелік субрахунків до рахунків з обліку готівки в касі АТ КБ «Приватбанк»;

- розроблені напрями удосконалення комплексу касових операцій банку.

Отримані результати можуть бути використані банківською установою для покращення обліку і контролю готівки в касі банку.

Ключові слова: готівка, грошові кошти, касові операції, контроль, комплаєнс.

Рік виконання кваліфікаційної роботи – 2020 рік.

Рік захисту роботи – 2020 рік.

Завдання (я заповню и вставим)!!!!!!

Завдання (я заповню и вставим)!!!!!!

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГОТІВКИ В КАСІ БАНКУ	9
1.1 Сутність, значення та основні поняття готівки	9
1.2 Нормативне регулювання касових операцій в банківських установах	12
1.3 Порядок проведення контролю касових операцій в установах банків	14
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГОТІВКИ В КАСІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	17
2.1 Загальна організаційна характеристика АТ КБ «Приватбанк»	17
2.2 Організація первинного обліку касових операцій	21
2.3 Організація аналітичного та синтетичного обліку касових операцій	24
2.4 Порядок проведення контролю операцій з готівкою	27
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГОТІВКИ В КАСІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	30
3.1 Удосконалення організації бухгалтерського обліку готівки в касі банку	30
3.2.Оперативний контроль касових операцій в банку	34
ВИСНОВКИ	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	41
ДОДАТКИ	46

ВСТУП

Готівка відіграє надважливу роль у формуванні фінансової стабільності банківської установи.

Облікова інформація про готівку знаходить своє відображення у первинних, зведених бухгалтерських документах та фінансовій звітності банку.

Наявна готівка банківської установи, що відображається у звіті про фінансовий стан (балансі), має вплив на показники фінансового стану банку, що залежні від ефективності прийнятих управлінських рішень щодо акумуляції та використання готівкових потоків.

Бухгалтерський облік і контроль готівки в касі банку забезпечує управлінський персонал установи потрібною інформацією, що повинна відповідати високоякісним характеристикам з метою підготовки фінансової звітності.

Дослідження бухгалтерського обліку і контролю операцій з готівкою завжди перебуває під особливою увагою вітчизняних економістів, дослідників, банкірів, науковців тощо.

Проблемні питання обліку і контролю готівки в банку досліджували Ф.Ф. Бутинець, О.С. Височан, Г.Л. Вознюк, П.М. Герасим, І.Є. Давидович, І.І. Д'яконова, В.І. Єфіменко, І.В. Жолнер, А.Г. Загородній, Л.В. Івченко, Осадча Г.Г., Г.В. Осовська, С.М. Остафійчук, Г.О. Партин, В.В. Сопко, Н.М. Ткаченко, О.С. Філімоненко, П.Я. Хомич, та інші.

Разом з тим, в умовах постійних змін у банківському законодавстві та запровадженні норм міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні існують проблеми та нез'ясовані питання, що визначають задачі для наукового дослідження в цій галузі.

Основною метою написання кваліфікаційної роботи є дослідження та обґрунтування теоретичних та практичних аспектів організації обліку і контролю готівки в касі банку та формулювання напрямів їх удосконалення.

Для досягнення мети даної кваліфікаційної роботи необхідно розв'язати наступні завдання:

- з'ясувати сутність, значення та основні поняття готівки;
- дати характеристику нормативному регулюванню касових операцій в банківських установах;
- визначити порядок проведення контролю касових операцій в установах банків;
- надати загальну організаційну характеристику АТ КБ «Приватбанк»;
- дослідити організацію первинного обліку касових операцій;
- розглянути організацію аналітичного та синтетичного обліку касових операцій;
- охарактеризувати порядок проведення контролю операцій з готівкою;
- визначити напрями удосконалення організації бухгалтерського обліку готівки та оперативного контролю касових операцій в банку.

Об'єктом дослідження виступає процес організації бухгалтерського обліку та контролю готівки в касі АТ КБ «Приватбанк».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та практичних аспектів організації бухгалтерського обліку та контролю готівки в касі банку.

При написанні кваліфікаційної роботи був використані такі методи наукового дослідження: монографічний метод, методи економічної статистики, фінансового аналізу, прийоми групування, порівняння, синтезу та аналізу тощо.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи виступили чинні законодавчі нормативно-правові акти у банківській сфері, бухгалтерського обліку, наукові публікації вітчизняних вчених з питань організації бухгалтерського обліку та контролю готівки в касі банку.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГОТІВКИ В КАСІ БАНКУ

1.1 Сутність, значення та основні поняття готівки

Готівка (грошові кошти) є найбільш ліквідними активами. Готівка застосовується в усіх галузях економіки країни. Без наявних готівкових коштів не можна представити операції будь-яких суб'єктів господарювання. Не дивлячись на значне поширення безготівкових розрахунків та запровадження електронних грошей все ж таки розрахунки готівкою залишаються найбільш сталими та надійними.

Тлумачення поняття готівка тісно пов'язано з такими дефініціями, як грошові кошти, гроші, готівкові кошти, активи, фінансові інструменти тощо.

Готівка займає доволі значну питому вагу у складі активів банківських установ. За допомогою готівки здійснюються основні банківські операції, а саме розрахунково-касове обслуговування клієнтів, інших банківських установ, організацій, підприємств тощо.

Значення готівки полягає у забезпечення всіх суб'єктів господарювання абсолютно ліквідними активами з метою здійснення господарських операцій.

Досліджуючи чинне бухгалтерське та банківське законодавство можна виокремити основні види тлумачень терміну «готівка» та «грошові кошти».

Так, відповідно до МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» «грошові кошти - це готівка на рахунках у банках до запитаннях»[22].

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» «грошові кошти (гроші)- готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання»[24]. П(С) БО 13 «Фінансові інструменти» характеризує «фінансовий актив -як грошові кошти та їх еквіваленти»[34].

Разом з тим, НП(С)БО 101 «Подання фінансової звітності» тлумачить «грошові кошти, як готівку, кошти на рахунках в органах Державного казначейства України, у банках та депозити до запитання»[25].

У Положенні про ведення касових операцій у національній валюті України зазначено, що «готівка - грошові знаки національної валюти України - банкноти і монети, у тому числі розмінні, обігові, пам'ятні монети, які є дійсними платіжними засобами»[30].

Для дефініції терміну «готівка» вітчизняні дослідники застосовують значений обсяг тлумачень: «грошові кошти», «гроші», «готівкові ресурси» та інші. Вважаємо, що це сприяє різному визначенню економічної сутності готівки.

В цілому, науковці в економічній фаховій літературі застосовують визначення готівки, те що визначено в чинних законодавчих документах.

Разом з тим, серед вітчизняних науковців заслуговує на увагу думка І.В. Жолнер, яка акцентує увагу на тому, що «до грошових коштів не включають поштові марки, аванси на відрядження, дебіторську заборгованість робітників та грошові авансові платежі робітниками та іншим контрагентам»[6].

Але, Івченко Л.В. стверджує, що «грошові кошти є поняттям бухгалтерського обліку, яке відображає найліквідніші активи підприємства та можуть бути у формі готівки, коштів на рахунках в банку, депозитів до запитання» [8].

Осадча Г.Г., спираючись на дослідження Ф.Ф. Бутинця, А.Г. Загороднього, П.М. Герасима, І.Є Давидовича, П.Я. Хомича, Г.Л. Вознюка, Г.О. Партина зазначає, що «грошові кошти це «визначені сегменти для проведення безготівкових і готівкових розрахунків» [26].

Також Осадча Г.Г. застосовує класифікацію грошових коштів, наведену В.В. Сопком, який класифікує їх «за чотирма основними класифікаційними ознаками:

- за видами валюти - національна іноземна;
- за місцем зберігання - аванси видані, підзвітні кошти, еквіваленти грошових коштів, рахунок в банку, каса;
- за призначенням- необоротні та оборотні,

- за джерелами походження - власні, запозичені та залучені»[26].

Шендригоренко М.Т. досліджуючи актуальні проблеми обліку і аудиту грошових коштів та посилаючись на визначення поняття грошових коштів у публікаціях таких науковців, як С.М. Остафійчук, Г.В.Осовська, О.С. Філімоненко, О.С. Височан, В.І. Єфіменко, Ф.Ф. Бутинець, Н.М. Ткаченко наголошує на тому, що «сутність грошей з позиції вирішення теоретичних проблем найповніше розкриває саме портфельний підхід, який розглядає гроші як ліквідний актив, проте тоді, коли актив виконує роль засобу обміну»[41].

Є.П. Гнатенко та А.О. Гикава вбачають існуючі проблеми в обліку грошових коштів у «визнанні та класифікації грошових коштів, правильному відображенні їх в у фінансовій звітності, організації контролю над процесом збереження та використання грошових коштів, оптимізацію надходжень і виплат готівки та формування інформаційної бази даних для аналізу отриманих і втрачених вигод від проведених заходів; повноту та своєчасність відображення в системі обліку рух грошових коштів»[5].

Підсумовуючи вище викладене та враховуючи чинне нормативне законодавство у сфері банківської справи та бухгалтерського обліку, а також погляди вітчизняних економістів та науковців, авторське трактування готівки має наступний зміст, який визначає готівку, як грошові кошти в касі, депозити до запитання, кошти на банківських рахунках, які є абсолютно ліквідні та призначені для використання з метою здійснення розрахунків, забезпечення власних потреб і можуть бути обміняні в будь-який момент часу на інші платіжні засоби.

Таким чином, готівка є банківським ліквідним активом, який дає змогу проводити касові операції клієнтів, інших банків або безпосередньо операції банку.

Готівка, як економічна категорія, підтримує ліквідність та платоспроможність банківської установи.

1.2 Нормативне регулювання касових операцій в банківських установах

Нормативне регулювання касових операцій в банківських установах здійснюється із застосуванням норм чинного банківського та бухгалтерського законодавства, в якому детально наводиться упорядкованість ведення даних операцій.

Разом з тим, правове регулювання касових операцій банків здійснюється з метою застосування єдиних правил і норм здійснення касових операцій, що є обов'язковими для всіх банківських установ. Адже, банківське законодавство нерозривно зв'язано з нормативними актами з організації та ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, які формують єдині правила ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в банківських установах.

Бухгалтерський облік в Україні в банківських установах здійснюється відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Так, в зазначеному законі, вказуються основні правові засади щодо здійснення регулювання, побудови та ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в банківських установах.

Також в цьому нормативно-правовому акті встановлено, що основою для здійснення господарських операцій є належним чином оформлені первинні документи та зведені документи. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» містить порядок складання та оприлюднення фінансової звітності та проведення контролю за дотриманням чинного законодавства у сфері бухгалтерського обліку.

Інструкція про ведення касових операцій банками в Україні визначає порядок та вимоги проведення банківськими установами касових операцій у національній, іноземній валютах. В цій інструкції визначено порядок та вимоги проведення банками та їх структурними підрозділами касових операцій в національній (іноземній) валюті, здачі та одержання банківськими установами підкріплень готівкою через НБУ, інкасаторськими фірмами

готівки, порядок видавання НБУ банкнот у касетах банківським установам, порядок проведення касових операцій в установі банку із клієнтами, документального оформлення касових операцій в банківських установах, вилучення з обігу непридатних банкнот та монет та інше.

Інструкція з бухгалтерського обліку операцій з готівковими коштами та банківськими металами в банках України встановлює порядок відображення у бухгалтерському обліку типових господарських операцій з готівкою при проведенні касових операцій в установах банків, з оприбуткування, видавання готівки клієнтам банку, господарські операції з інкасації готівки, підкріплення готівки в касах банку, валютно-обмінних операцій та інших касових операцій.

В цій інструкції зазначено перелік балансових та позабалансових рахунків, що задіяні при здійсненні касових операцій з готівкою.

Окремо по кожному напрямку здійснення касових операцій в цій інструкції наведені типові кореспонденції рахунків з обліку готівки в розрізі касових операцій з клієнтами, підкріплення банків готівкою, внутрішньо-банківських та інших операцій банків з використанням готівки, валютно-обмінних операцій, операцій з банківськими металами, пам'ятними монетами, які виконують функцію засобу платежу тощо.

Порядок складання фінансової звітності банківських установ регулює Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України.

В Звіті про фінансовий стан (Балансі) банківська установа наводить інформацію про активи, до яких належать грошові кошти та їх еквіваленти. В свою чергу у Звіті про рух грошових коштів наводиться інформація про рух грошових коштів в розрізі видів діяльності банку – операційної, інвестиційної та фінансової.

Чільне місце серед нормативних актів з регулювання обліку касових операцій в банківських установах належить Методичним рекомендаціям щодо порядку складання приміток до фінансової звітності банків України, які

виступають зразком розкриття банківськими установами інформації у примітках до фінансової звітності, що складена згідно з вимогами міжнародних стандартів фінансової звітності.

Так, інформація про склад, структуру, наявну готівку та кошти наводиться в Примітках 6. «Грошові кошти та їх еквіваленти» в розрізі готівкових коштів, коштів в НБУ (окрім обов'язкових резервів), кореспондентських рахунків, депозитів, кредитів овернайт у банках окремо в Україні та інших країнах.

Дані представлені в примітках до фінансової звітності являються джерелом проведення моніторингу процентних ставок за фінансовими інструментами, аналізу географічної концентрації фінансових активів за звітний період, фінансових активів за строками погашення, довірчого управління.

Таким чином, касові операцій з готівкою здійснюються в установах банків відповідно до чинного бухгалтерського та банківського законодавства, яке забезпечує їх правильне здійснення, документальне оформлення, достовірне відображення в обліку та фінансовій звітності.

1.3 Порядок проведення контролю касових операцій в установах банків

Операції з готівкою знаходяться під пильною увагою з боку контролю в банківських установах.

Внутрішній контроль в банку здійснюється відповідно до Положення про організацію системи внутрішнього контролю в банках України та банківських групах. Відповідно до цього нормативного акту «внутрішній контроль - процес, інтегрований в усі процеси та корпоративне управління банку, спрямований на досягнення операційних, інформаційних, комплаєнс-цілей діяльності банку»[31].

Установа банку включає в систему управління відповідну

організаційну структуру для проведення контролю.

Потрібно зазначити, що система внутрішнього контролю в установах банків охоплює контрольні процедури з додержанням принципів контролю.

Головні напрямки проведення внутрішнього контролю представлені на рис.1.

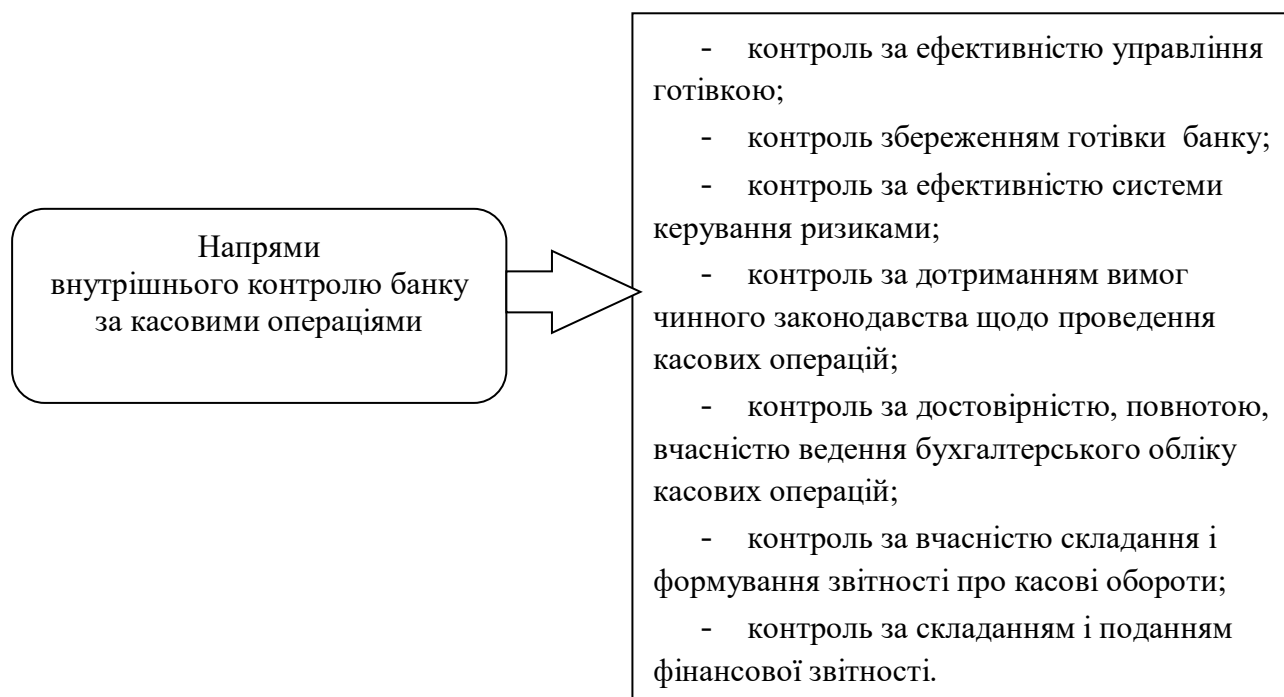

Рисунок 1.1- Напрями внутрішнього контролю банку за касовими операціями

Варто зауважити, що банківська установа визначає та декретує заходи контролю касових операцій, які повинні відповідати наступним критеріальним ознакам:

- достовірність та вчасність - касові операції відображаються в різних системах банку коректно та вчасно на кожній стадії їх проведення та опрацювання;

- повнота - касові операції відображаються в інформаційній та інших банківських системах у повному обсязі;

- дійсність - касові операції є явищами, що фактично відбулися і здійснені у відповідності до визначених у банку процедур.

З метою здійснення внутрішнього контролю за здійсненням касових операцій залучаються відповідальні виконавці операцій.

Варто наголосити, що існують певні недоліки внутрішнього контролю, які властиві касовим операціям та їх здійсненню, що можуть негативно впливати на процес здійснення касових операцій, а саме:

- неповне та невчасне оприбуткування готівки, яка надійшла з відповідних кас банківської установи з метою її зарахування на рахунки клієнтів;

- невчасне відображення операцій з готівкою на рахунках бухгалтерського обліку;

- порушення руху готівки в межах приміщення установи банку;

- порушення порядку зберігання ключів від сховищ та сейфів;

- шахрайські вчинки як персоналу банку так і клієнтів тощо.

Таким чином, внутрішній контроль за касовими операціями забезпечує уникнення та попередження фактів порушень здійснення касових операцій з готівкою.

РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГОТІВКИ В КАСІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1 Загальна організаційна характеристика АТ КБ «Приватбанк»

АТ КБ «Приватбанк» був створений як комерційний банк у 1992 році. На сьогодні в результаті реорганізації банку у 2018 році банк є акціонерним товариством.

АТ КБ «Приватбанк» займає лідерські позиції щодо здійснення банківських операцій. За даними дослідження, що проводила GFK Ukraine з банком співпрацюють 61,7% співвітчизників.

АТ КБ «Приватбанк» обслуговує як корпоративних так і приватних клієнтів. Цей банк є найбільшим серед інноваційних банків світу.

В процесі своєї діяльності банк намагається застосовувати найвищі стандарти обслуговування клієнтів, пропонуючи нові та вигідні банківські продукти. АТ КБ «Приватбанк» дотримується норм чинного банківського та бухгалтерського законодавства, здійснює ведення бухгалтерського обліку, складає та оприлюднює фінансову, податкову, статистичну звітність.

Банк у своїй діяльності прагне до здійснення вигідних банківських операцій, які в процесі виконання забезпечать прибутковість банку.

У АТ КБ «Приватбанк» бухгалтерський облік організовано згідно з внутрішньою обліковою політикою, відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

У банку застосовують єдині методологічні правила ведення бухгалтерського обліку із застосуванням автоматизації та комп'ютеризації діяльності та представляє свої баланси, фінансову звітність та інші інформаційні дані до НБУ у чітко встановлені строки у відповідних обсягах та в належних формах.

Аналіз основних показників звіту про фінансовий стан (балансу) банку

АТ КБ «Приватбанк» наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1-Аналіз показників балансу банку АТ КБ «Приватбанк» за 2017-2019 р. р.

Показник	2017	2018	2019	Відхилення, 2019 р. від	
				2018 р.	2017 р.
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	25296	27360	45894	+18534	+20598
Заборгованість банків	4516	-	27118	+27118	+22602
Кредити та аванси клієнтам	38335	50140	5944	+9404	+21209
Вбудовані похідні фінансові активи	34336	-	-	-	-34336
Інвестиційні цінні папери для подальшого продажу	90354	-	-	-	-90354
Інвестиційні цінні папери, що утримуються до погашення	36322	-	-	-	-36322
Передоплата з поточного податку на прибуток	184	184	2257	+2073	-2073
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію	30	30	155	+125	+125
Інвестиційна нерухомість	579	3340	3379	+39	+2800
Приміщення, вдосконалення орендованого майна, обладнання та нематеріальні активи	3326	3793	4764	+971	+1438
Інші фінансові активи	490	2743	2210	-733	+1720
Інші активи	9652	8899	9285	+386	-367
Майно, що перейшло у власність банку, як заставодержателя	11268	1361	1244	-117	-10024
Активи, утримуванні для продажу	117	117	-	-117	-117
Всього активів	254805	278048	309723	+31675	+54918
Заборгованість перед НБУ	12394	9817	7721	-2096	-4673
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими	234	195	201	+6	-33

організаціями					
---------------	--	--	--	--	--

Продовж.табл.2.1

Показник	2017	2018	2019	Відхилення, 2019 р. від	
				2018 р.	2017 р.
Кошти клієнтів	212750	231055	240621	+9566	+27871
Випущені боргові цінні папери	2	2	-	-2	-2
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	106	136	121	-15	+15
Резерви, інші фінансові та нефінансові зобов'язання	4397	2247	3260	+128	-1134
Субординований борг	129	3132	-	-3132	-129
Всього зобов'язань	230012	246584	255194	+8610	+25182
Акціонерний капітал	206060	206060	206060	-	-
Емісійний капітал	23	23	23	-	-
Резерв переоцінки приміщень	747	687	614	-73	-133
Нереалізований прибуток від інвестиційних цінних паперів для подальшого продажу	(479)	(3303)	(1274)	-2029	+795
Результат від операцій з капіталом	12174	12174	12174	-	-
Загальні резерви та інші фонди	6211	6211	6850	+639	+639
Накопичений дефіцит	(199943)	(190388)	(169918)	-20470	-30025
Всього капіталу	24793	31464	54529	+23065	+29736
Всього капіталу і зобов'язань	254805	278048	309723	+31675	+54918

Дані таблиці 2.1 свідчать про поступове збільшення активів, капіталу та зобов'язань АТ КБ «Приватбанк» протягом 2017-2019 р. р.

Потрібно відмітити, що загальний розмір активів банку за даними фінансової звітності у 2019 році збільшився у тому числі і за рахунок збільшення грошових коштів та їх еквівалентів на 18534 тис. грн. більше ніж у 2018 році і на 20598 тис. грн. більше ніж у 2017 році.

У складі капіталу варто відмітити позитивний факт зменшення накопиченого дефіциту на 20470 тис. грн. у 2019 р. проти 2018 р. і на 30025 тис. грн. у 2019 р. проти 2017 р.

Вартість зобов'язань має незначне зростання у 2019 році проти 2018 р. і 2017 р. Сума зобов'язань збільшилась відповідно на 8610 тис. грн. і на 25182 тис. грн.

Позитивні зміни та зрушення відбулися завдяки зваженій політиці керування активами і пасивами банку.

В організаційній структурі АТ КБ «Приватбанк» чільне місце належить касі банку, структурними елементами якої є операційні каси банку, його філій, відділень, банкомати, платіжні термінали.

Основними видами операційних кас банку є прибуткові каси, які проводять прийняття та перерахунок готівки протягом операційного дня, видаткові каси, які виконують видавання готівки клієнтам з каси банківської установи протягом операційного дня, денні каси - проводять касові операції протягом операційного дня, вечірні – здійснюють прийняття готівки після завершення операційного банківського дня, а також інкасаторські сумки з виручкою; каси перерахування – виконують операції з перерахунку, сортування та пакування готівкових коштів які прибувають від юридичних осіб.

На сьогодні з метою оптимізації організаційної структури банку у відділення та філіях банку касові операції проводяться в прибутково-видаткових касах, які проводять і прийняття і видавання готівки протягом операційного дня.

Таким чином, АТ КБ «Приватбанк» є банківською установою із значними обсягами активів та капіталу та зобов'язань в своєму розпорядженні з метою здійснення значного спектру банківських операцій для отримання прибутку.

2.2 Організація первинного обліку касових операцій

Здійснення касових операцій банку полягає у наданні послуг з прийняття готівки від клієнтів та зарахування її на потрібні рахунки, видавання готівки клієнтам з їх рахунків через касу банку та послуги з обміну готівки.

Потрібно відзначити, що АТ КБ «Приватбанк» забезпечує виконання вимог, що висуваються при проведенні касових операцій, серед яких потрібно виділити наступні:

- в банку створені відповідні та безпечні умови роботи в касі та зберігання готівки;
- ідентифікація клієнтів згідно з чинним законодавством України;
- визначення справжності та платіжності банкнот або монет;
- обов'язкове прийняття банкнот або монет на вимогу клієнта;
- вчасне та повне оприбуткування готівкових коштів, які отримані в касу банку, їх зарахування на відповідні клієнтські рахунки;
- видавання клієнта придатних до обігу банкнот або монет;
- задоволення попиту клієнтів в готівці завдяки власним надходженням банку;
- одержання підкріплення готівки з територіального управління НБУ;
- документальне оформлення касових операцій;
- вчасне відображення касових операцій у системі бухгалтерського обліку;
- постійний та оперативний внутрішній контроль;
- дійовий аналіз стану надходження та видавання готівки.

Порядок організації та проведення касових операцій в банку відбувається завдяки виконання наступним операціям:

- прийняття через касу банку національної (іноземної) готівки від клієнтів з метою зарахування на їх рахунки чи для здійснення переказу готівки;

- видавання національно (іноземної) готівки клієнтам через касу банку;
- одержання банком підкріпленні від НБУ;
- вилучення з обігу сумнівних банкнот або монет та відсилення їх з метою дослідження;
- обмінювання монет або банкнот;
- обробка готівки, її сортування, перерахунок, формування та пакування;
- валютно-обмінні господарські операції з банківськими металами.

Всі касові операції здійснюються в АТ КБ «Приватбанк» при оформленні первинних касових документів, що наведені в додатку Б. За заявою на переказ готівки відбувається зарахування готівки на власні поточні рахунки клієнтів банку, їх власні депозитні рахунки, на рахунки інакших фізичних або юридичних осіб, або взагалі здійснюється переказування коштів без відкриття рахунку в АТ КБ «Приватбанк». Рахунок на оплачування платежів призначений для приймання готівки від фізичних осіб з метою перерахування коштів юридичним особам. Прибутковий касовий ордер є документом на оприбуткування готівкових коштів від банківського персоналу та клієнтів банку або його структурних підрозділів за внутрішньобанківськими господарськими операціями.

В діяльності АТ КБ «Приватбанк» застосовуються первинні документи, що визначені платіжною системою з метою оприбуткування готівки від різних суб'єктів та виплачування її встановленому одержувачу коштів.

Видавання готівки з кас банку АТ КБ «Приватбанк» відбувається за допомогою грошового чека, який оформляється на видачу коштів юридичним особам або підприємцям. Виплата готівки фізичним особам з їх поточних та депозитних рахунків та переказів без відкриття рахунку оформляється заявою на видачу готівки. Видавання готівки персоналу банку за внутрішньо-банківськими господарськими операціями оформляється

видатковим касовим ордером. Потрібно відзначити, що всі перераховані первинні документи з оформлення касових операцій банку мають певні чітко визначені реквізити, що наведені в додатку В.

При документообігу касових операцій дотримуються певної послідовності обслуговування клієнтів через операційну касу АТ КБ «Приватбанк». Так, першою стадією здійснення касових операцій є заповнення касових документів або клієнтом банку особисто або працівником банку за його згодою при застосуванні системи автоматизації банку. При цьому варто відзначити, що клієнт особисто засвідчує власним підписом правильність заповнених реквізитів касових документів. В свою чергу працівник каси банку перевіряє повноту заповнення реквізитів касових документів, присутність та відповідність підписів тих відповідальних працівників, кому надано право підпису цих документів. Також перевіряється факт документа, що ідентифікує особистість, підпису одержувача коштів.

При прийманні від клієнтів готівки від клієнтів касир операційної каси рахує покупорно суцільним методом всі одержані банкноти і монети. При видачі готівки з каси банку касир видає банкноти без перерахування пачками, а монети - мішками у незіпсованій упаковці або шляхом окремого покупорного перерахування банкнот та монет. Варто зауважити на тому, що при проведенні касових операцій на первинних касових документах проставляється поточна дата здійснення операцій протягом операційного банківського дня, а в після операційний час – ставиться кутовий штамп «післяопераційний час».

При оприбуткуванні готівки в операційну касу банку касир видає квитанцію прибуткового касового ордеру (іншого примірника прибуткового касового ордера), що виступає документальним підтвердженням факту внесення готівки в касу банку. В свою чергу при видачі готівки з каси також інших екземпляр видається особі, яка отримує кошти з каси. Після завершення касового обслуговування клієнтів в операційній касі банку в кінці операційного дня підраховує загальні суми за касовими документами.

Таким чином, первинний облік касових операцій в АТ КБ «Приватбанк» організований відповідно до встановленої облікової політики з дотриманням норм чинного бухгалтерського законодавства.

2.3 Організація аналітичного та синтетичного обліку касових операцій

Порядок ведення аналітичного та синтетичного обліку в АТ КБ «Приватбанк» визначено в обліковій політиці банку.

Здійснення бухгалтерського обліку касових операцій відбувається за визначеними балансовими та позабалансовими операціями.

Для обліку готівки клієнтів в касі АТ КБ «Приватбанк» призначено такі синтетичні рахунок 1001 «Банкноти і монети в касі банку», 1002 «Банкноти і монети в касі відділення банку», 1003 «Банкноти і монети в обмінних пунктах», 1004 «Банкноти і монети в банкоматах», 1007 «Банкноти і монети в дорозі», 1101 «Банківські метали в банку», 1102 «Банківські метали у відділеннях банку», 1107 «Банківські метали в дорозі». Основна кореспонденція рахунків з обліку касових операцій наведена в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2- Основна кореспонденція рахунків з обліку касових операцій АТ КБ «Приватбанк»

Зміст операцій	Дт	Кт	Сума, грн.
Надходження готівки від юридичних осіб з метою зарахування на власні поточні рахунки	1001,1002	2520, 2530, 2600, 2650	57860,00
Надходження готівки для зарахування на розподільчі рахунки в іноземній валюті у випадках, передбачених законодавством України	1001, 1002	2603	35000,00
Надходження готівки від фізичних осіб для зарахування на поточні, вкладні (депозитні) рахунки	1001, 1002	2620, 2625, 2630, 2635	2300,00
Надходження готівки від фізичних та юридичних осіб для зарахування на рахунки інших юридичних та фізичних осіб	1001, 1002	2520, 2530, 2600, 2620, 2650, 2902	14700,00

Видавання готівки юридичним особам, їх відокремленим підрозділам, а також підприємцям з їх поточних та інших рахунків	2520,2530, 2600, 2650	1001, 1002	27900,00
Видавання готівки фізичним особам з поточних, вкладних (депозитних) рахунків	2620, 2630, 2635	1001, 1002	11560,00

Продовж.табл.2.2

Зміст операцій	Дт	Кт	Сума,грн.
Виплата готівки бюджетній організації за грошовим чеком	2570, 2571	1001, 1002	6400,00
Надходження готівки в національній валюті від фізичних та юридичних осіб та готівки в іноземній валюті від фізичних осіб для здійснення переказу без відкриття рахунку та виплати переказу отримувачу готівкою	1001, 1002	2902, 2909	7850,00
Видавання переказу клієнту без відкриття рахунку в банку	2902, 2909	1001, 1002	2500,00
Одержання комісійних за послуги банку, що сплачені готівкою	1001, 1002	6110	180,00

При здійсненні інкасації готівки, яка є обов'язковою складовою частиною системи готівкового обігу в банку і завдяки якій відбувається зворотній притік готівки в обіг АТ КБ «Приватбанк», використовується рахунок 1005 «Банкноти і монети інкасовані до перерахування». Основна кореспонденція з обліку інкасованої готівки на ведена в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3-Основна кореспонденція рахунків з інкасації готівки АТ КБ «Приватбанк»

Зміст операцій	Дт	Кт	Сума, грн.
Одержано кошти інкасаторами банку та доставлення до банку	1005	2600	500 00,00
Здійснено перерахунок грошової виручки	1001, 1002	1005	500 00,00
З'ясовано надлишку готівки в інкасаторських сумках	1001	2600	120 0,00
Знайдено нестача готівки в інкасаторських сумках	2600	1005	800, 00

При здійсненні своєї діяльності в АТ КБ «Приватбанк» виникає потреба збалансування ліквідного стану, що досягається завдяки підкріпленню готівкою. Це здійснюється НБУ за заявкою банку. Також мають місце операції з передавання готівки між банком та іншими банками, що здійснюється на підставі умов укладених для цього передавання договорів та відповідно до облікової політики банку.

Варто відзначити, що касу банку активно використовують для задоволення власних потреб банку: виплати заробітної плати, відпускних працівникам банку, виплати на відрядження, виплати коштів на придбання матеріальних цінностей для господарських потреб банку тощо.

Основна кореспонденція рахунків для обліку касових операцій для власних потреб банку наведена в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4- Основна кореспонденція рахунків з обліку касових операцій для власних потреб АТ КБ «Приватбанк»

Зміст операцій	Дт	Кт	Сума, грн.
Виплачено готівкою заробітну плату (премії, матеріальну допомогу, інші виплати) працівникам банку	3652	1001, 1002	12800,00
Виплата відпускних працівникам банку	3652, 3654	1001, 1002	6900,00
Виплата за авансами, виданими працівникам банку в підзвіт (на відрядження та господарські витрати)	3550, 3551, 3559	1001, 1002	650,00
Повернення підзвітною особою невикористаних коштів	1001, 1002	3550, 3551, 3559	20,00
Вилучення з обігу з метою передавання на дослідження сумнівних банкнот (монет)	9819	991	600,00
Відправлення сумнівних банкнот (монет) на дослідження	9899	9819	600,00
Списання банкнот з позабалансового обліку, які визнано неплатіжними	991	9899	600,00
Виявлення надлишків під час проведення касових операцій, а саме: завершення операційного дня, в результаті проведення ревізії операційної каси банку (філії), перерахування клієнтом у приміщенні банку отриманої готівки	1001, 1002	6399	150,00

Виявлення нестачі готівки під час проведення касових операцій, а саме: завершення операційного дня, в результаті проведення ревізії операційної каси банку (філії), перерахування клієнтом у приміщенні банку отриманої готівки	7399	1001, 1002	150,00
Віднесення суми нестач до встановлення осіб, які мають відшкодувати зазначені нестачі	9617	991	150,00

Продовж.табл.2.4

Зміст операцій	Дт	Кт	Сума, грн.
Віднесення суми нестач на винних осіб • одночасно	3552 991	6399 9617	150,00
Відшкодування винними особами нестачі готівки в касі	1001, 1002, 1200, 2620, 3652	3552	150,00

Аналітичний облік готівки в касі банку, який надає більш детальну інформацію про кожну касову операцію здійснюється в розрізі валют, клієнтів, потреб тощо. Інформація, що відображається в аналітичному обліку відображається завдяки визначеним додатковим параметрам, реквізітам клієнтів та договорів. Інформація про операції з готівкою у фінансові й звітності наводиться у звіті про фінансовий стан (балансу) АТ КБ «Приватбанк» та у примітках «Принципи облікової політики» в частині «Грошові кошти та їх еквіваленти». Так, станом на 31.12.2019 р. сума грошових коштів в касі банку складає 19519 тис. грн.

Отже, синтетичний облік готівки в касі АТ КБ «Приватбанк» ведеться відповідно до чинної Інструкції з бухгалтерського обліку операцій з готівковими коштами та банківськими металами в банках України, а аналітичний облік здійснюється шляхом визначених в обліковій політиці банку параметрів аналітичних рахунків.

2.4 Порядок проведення контролю операцій з готівкою

Система внутрішнього контролю касових операцій передбачає здійснення сукупності процедур, які направлені на застереження,

знаходження та виправлення суттєвих помилок при здійсненні касових операцій з метою забезпечення повноти і точності касової документації. Внутрішній банківський контроль за касовими операціями являється невіддільною частиною операційної діяльності банку.

Зазначений контроль вміщує адміністративний, попередній та бухгалтерський контроль за касовими операціями. При цьому в банку використовується організаційні, управлінські процедури, фізичні методи контролю та розподілення функцій. Організаційні заходи контролю окреслюють правила внутрішнього розпорядку банку, порядок здійснення операцій з готівкою, застосування інформаційних систем та технологій, наявність компетентних фахівців, що мають відповідні знання та практичний досвід роботи в касі банку. Управлінські процедури охоплюють порядок складання управлінської звітності, підготовку інформації про касові операції за кожний операційний день, вчасне підготовлення та представлення управлінської звітності відділенням та управлінням банку.

Потрібно відмітити, що готівка є недоступною для відповідальних виконавців, які згідно до власних функціональних обов'язків не розпоряджаються нею. Будь-яка операція з готівкою розпочинається з попереднього контролю і включає відповідність її здійснення вимогам НБУ та внутрішнім нормативним документам банку, перевірку наявних дозволів та лімітів готівки та оцінювання ризиків. Внутрішній попередній контроль проводиться працівниками фронт-офісу та бек-офісу банку при оформленні касових документів та підготовки касової операції до її проведення та складання звітних довідок касира. При здійсненні попереднього контролю проводиться перевірка наявності всіх касових документів за операціями, правильність їх оформлення, вчасність подання до завідувача касою та отримуються пояснення при наявності відхилень від вимог законодавства та облікових процедур банку.

В банку чітко розподілені функціональні обов'язки між працівниками кас, завідувачів касами та головним бухгалтером. В банку розроблені

посадові інструкції, відповідно до яких відповідальні працівники виконують свої обов'язки при здійсненні операцій з готівкою. Разом з тим, операції з готівкою в банку потребують удосконаленню внутрішнього контролю, посилення якого зменшить кількість порушень у відділеннях та операційних касах банку.

РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГОТІВКИ В КАСІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

3.1 Удосконалення організації бухгалтерського обліку готівки в касі банку

Функціонування банківської установи передбачає безперервний рух готівки, що виступає надважливим ресурсом та фактором ефективності діяльності АТ КБ «Приватбанк».

Правильність відображення операцій з готівкою у бухгалтерському обліку на пряму залежить від належної організації цих операцій, достовірності даних тощо. Потрібно визнати, що бухгалтерський облік касових операцій постійно потребує удосконалення та покращення з метою ефективності здійснення зазначених операцій.

З метою поліпшення організації бухгалтерського обліку готівки в касі банку та утворення єдиної та дійової системи керування готівковими операціями в АТ КБ «Приватбанк» доцільно запропонувати наступні заходи:

- впровадження нових сучасних технологій та обладнання для роботи в касі банку;
- вчасне забезпечення потреби в готівці в касах банку, філіях та відділеннях;
- посилення безпеки при проведенні касових операцій;
- удосконалення організації та правил бухгалтерського обліку господарських операцій з готівкою на всіх стадіях руху готівки.

З метою удосконалення бухгалтерського обліку операцій з готівкою в банку стратегія банку повинна бути скерована в таких напрямках:

- оперативний та дійовий аналіз банківських операцій з готівкою клієнтів банку;

- зменшення проведення готівкових операцій;
- збільшення безготівкових операцій;
- проведення операцій з готівкою у суб'єктів господарювання торгівлі, закладів ресторанного обслуговування, інших сфер обслуговування;
- перспектива встановлення банком тарифів на розрахунково-касове обслуговування клієнтів без застосування обмеження їх максимального рівня.

Покращення системи бухгалтерського обліку операцій з готівкою також потребує збільшення оперативності документального оформлення та оброблення інформації, наведеної в первинних документах, рівня об'єктивності аналітичної інформації, що відображена в касових документах, рівня контролю з бухгалтерського обліку вибуття готівки з каси банку.

З метою удосконалення облікової політики банку в частині застосування рахунків для обліку касових операцій пропонуємо включити субрахунки на ведені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1- Перелік субрахунків до рахунків з обліку готівки в касі АТ КБ «Приватбанк»

Номер субрахунку	Назва субрахунку
10011/1	«Банкноти і монети в касі банку (готівка юридичних осіб)»
10012/1	«Банкноти і монети в касі банку (готівка фізичних осіб)»
10021/1	«Банкноти і монети в касі відділення банку (готівка юридичних осіб)»
10022/1	«Банкноти і монети в касі відділення банку готівка фізичних осіб»
10011/2	«Банкноти і монети в касі банку (виплати працівникам банку)»
10022/2	«Банкноти і монети в касі відділення банку (виплати працівники банку)»

Вважаємо, що запропоновані субрахунки сприятимуть удосконаленню бухгалтерського обліку в банку.

Основна кореспонденція з обліку готівки з використанням субрахунків наведена в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2-Основна кореспонденція рахунків з обліку касових операцій АТ КБ «Приватбанк»

Зміст операцій	Дт	Кт	Сума, грн.
Оприбутковано готівку від юридичних осіб з метою зарахування на власні поточні рахунки	10011/1, 10021/1	2520, 2530, 2600, 2650	37500,00
Оприбутковано готівку для зарахування на розподільчі рахунки в іноземній валюті у випадках, передбачених законодавством України	10011/1, 10021/1	2603	21120,00
Оприбутковано готівку від фізичних осіб для зарахування на поточні, вкладні (депозитні) рахунки	10012/1, 10022/1	2620, 2625, 2630, 2635	6900,00
Оприбутковано готівку від фізичних та юридичних осіб для зарахування на рахунки інших юридичних та фізичних осіб	10011/1, 10012/1, 10021/1, 10022/1	2520, 2530, 2600, 2620, 2650, 2902	3800,00
Видано готівку юридичним особам, їх відокремленим підрозділам, а також підприємцям з їх поточних та інших рахунків	2520,2530, 2600, 2650	10011/1, 10021/1	7900,00
Видано готівку фізичним особам з поточних, вкладних (депозитних) рахунків	2620, 2630, 2635	10011/1,	3500,00
Виплачено готівку бюджетній організації за грошовим чеком	2570, 2571	10021/1	7500,00
Отримано готівку в національній валюті від фізичних та юридичних осіб та готівки в іноземній валюті від фізичних осіб для здійснення переказу без відкриття рахунку та виплати переказу отримувачу готівкою	10011/1, 10021/1	2902, 2909	6300,00
Видано переказу клієнту без відкриття рахунку в банку	2902, 2909	10011/1, 10021/1	2500,00
Отримано комісійних за послуги банку, що сплачені готівкою	10011/1, 10021/1	6110	180,00
Одержано кошти інкасаторами банку та доставлення до банку	1005	2600	7800,00
Здійснено перерахунок грошової виручки	10011/1, 10021/1	1005	780,00
З'ясовано надлишки готівки в інкасаторських	10011/1	2600	40,00

сумках			
Знайдено нестача готівки в інкасаторських сумках	2600	1005	50,00

Продовж.табл.3.2

Зміст операцій	Дт	Кт	Сума, грн.
Виплачено готівкою заробітну плату (премії, матеріальну допомогу, інші виплати) працівникам банку	3652	10011/2, 10021/2	45280,00
Виплачено відпускні працівникам банку	3652, 3654	1001, 1002	12800,00
Виплачено за авансами, виданими працівникам банку в підзвіт (на відрядження та господарські витрати)	3550, 3551, 3559	1001, 1002	6900,00
Повернуто підзвітною особою невикористані кошти	10011/2, 10021/2	3550, 3551, 3559	60,00
Виявлено надлишки під час проведення касових операцій, а саме: завершення операційного дня, в результаті проведення ревізії операційної каси банку (філії), перерахування клієнтом у приміщенні банку отриманої готівки	10011/2, 10021/2	6399	50,00
Виявлено нестачі готівки під час проведення касових операцій, а саме: завершення операційного дня, в результаті проведення ревізії операційної каси банку (філії), перерахування клієнтом у приміщенні банку отриманої готівки	7399	10011/2, 10021/2	65,00
Відшкодовано винними особами нестачі готівки в касі	10011/2, 10021/2 1200, 2620, 3652	3552	65,00

Таким чином, удосконалення організації бухгалтерського обліку готівки в касі банку сприятиме підвищенню ефективності здійснення банківських касових операцій.

3.2.Оперативний контроль касових операцій в банку

На сьогодні внутрішньому контролю – комплаєнсу, банківських операцій приділяється значна увага з боку НБУ та банківських установ.

Комплаєнс містить всі процедури контролю за дотриманням банківського законодавства, здійснення операцій банку, управління активами, бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, запобігання шахрайству при виконанні банківських операцій тощо.

Контроль касових операцій в АТ КБ «Приватбанк» є найбільш складною площиною внутрішнього контролю, що потребує суцільної ретельності проведення.

План проведення комплаєнсу касових операцій в АТ КБ «Приватбанк» наведено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1-Комплаєнс касових операцій в АТ КБ «Приватбанк»

Стадії	Процедури	ПІБ відповідального	Термін	Робочий документ
Підготовча	Анкетування та планування проведення контролю	Сидоренко О.В.- завідувача касою	1 день	Анкета, план
Основна	Перевірка дотримання банківського законодавства, правильності оформлення первинних касових документів, перевірка вчасності і повноти відображення руху готівки у довідках касира, перевірка стану бухгалтерського обліку операцій з готівкою	Давиденко С.М.- головний бухгалтер	1 день	Робочі записи, відомість порушень
Заключна	Документальне оформлення результатів перевірки	Сидоренко О.В.- завідувача касою	1 день	Акт перевірки

АТ КБ «Приватбанк» забезпечує здійснення касових операцій належним чином забезпечуючи і нормативно-правовою базою проведення цих операцій,

методичними рекомендаціями з документального оформлення та бухгалтерського обліку, потрібним касовим обладнанням тощо.

Разом з тим, здійснюваний контроль за операціями з готівкою потребує постійного удосконалення та осучаснення з метою підвищення ефективності здійснення касових операцій, ліквідності банку, іміджу та рейтингу серед інших банківських установ.

Удосконаленню контролю касових операцій сприяє застосування інформаційної безпеки, яка містить заходи банку, програмні і технічні засоби з метою попередження загроз при здійсненні касових операцій.

Також розподіл функціональних обов'язків забезпечує уникнення ситуацій, згідно з якими одна особа повний контроль над проведенням касових операцій АТ КБ «Приватбанк». Тому ефективним буде чіткий розподіл повноважень між працівниками каси банку з метою уникнення їх дублювання.

Проведення безперервного аналізу касових операцій, як елемент внутрішнього контролю, сприяє запобіганню здійснення неправильних та несанкціонованих касових операцій.

Внутрішній контроль касових операцій потребує щоденного його проведення і звітування спостережній раді і правлінню.

Проведення контролю запобігає з'ясуванню конфлікту інтересів і умови його виникнення з метою скоєння злочинів при проведенні касових операцій.

Систематичне проведення внутрішнього контролю допомагає удосконалити процес здійснення банківських операцій з готівкою та відображення їх в бухгалтерському обліку, документального оформлення прибуткових та видаткових касових операцій і проведення їх фактичного виконання.

З метою удосконалення проведення оперативного контролю за здійсненням касових операцій доцільно розробити внутрішні банківські документи з процедур про ведення контролю за касовими операціями

шляхом складання опису можливих порушень у системі і заходів, спрямованих на їх усунення та рекомендації щодо їх недопущення.

Удосконалення внутрішнього контролю в АТ КБ «Приватбанк» вимагає охоплення всіх стадій його діяльності із застосуванням попереднього контролю, що проводиться до фактичного здійснення касових операцій в частині підбирання персоналу та аналізу їх ділових та професійних компетентостей та підвищенням їх професійного рівня.

Одним із напрямів удосконалення контролю за здійсненням касових операцій в банку є постійне навчання та наставництво керівного складу та відповідальних працівників, задіяних при проведенні касових операцій.

Узагальнено заходи щодо удосконалення внутрішнього контролю з обліку готівки в касі наведено на рисунку 3.1.

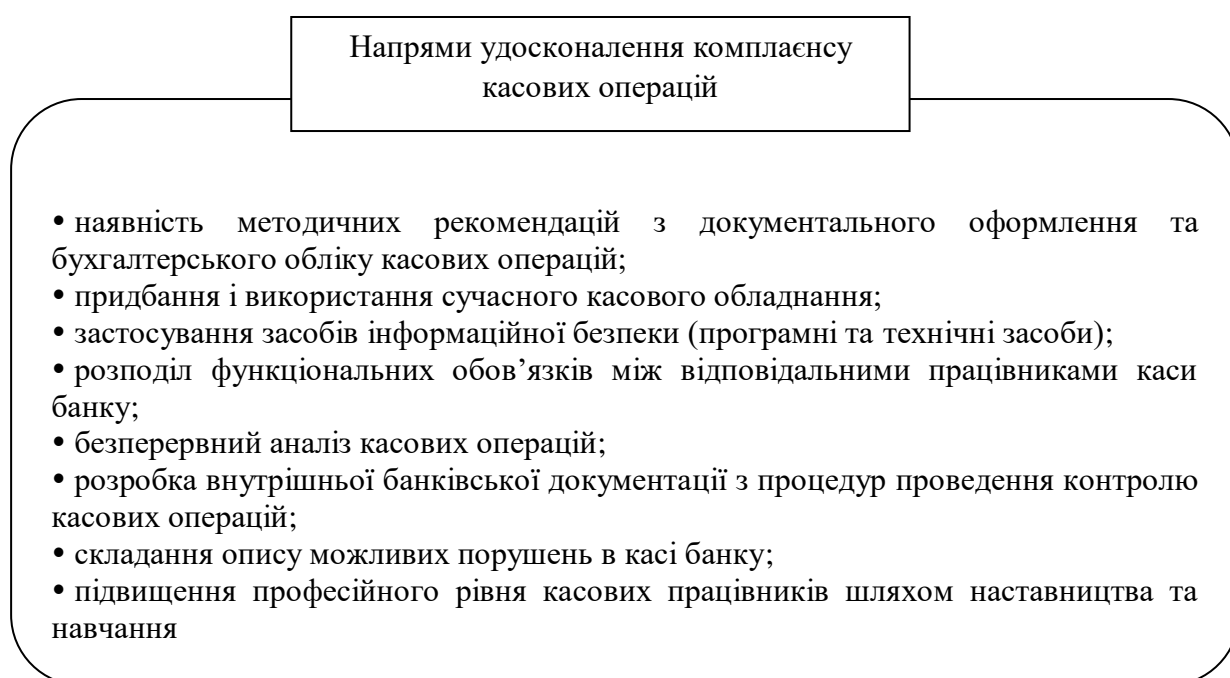

Рисунок 3.1- Напрями удосконалення комплаєнсу касових операцій АТ КБ «Приватбанк»

Вважаємо, що запропоновані заходи сприятимуть підвищенню якості проведення внутрішнього контролю за касовими операціями банку.

Таким чином, удосконалення оперативного контролю касових операцій для банку є надважливими процедурами контролю з метою дотримання вимог до проведення касових операцій та недопущення здійснення зловживань та попередження правопорушень на цій ділянці бухгалтерського обліку в банку.

ВИСНОВКИ

Бухгалтерський облік і контроль готівки в касі банку забезпечує управлінський персонал установи потрібною інформацією, що повинна відповідати високоякісним характеристикам з метою підготовки фінансової звітності.

При з'ясуванні теоретичних аспектів поняття «готівки» було визначено авторське трактування, що визначає готівку, як грошові кошти в касі, депозити до запитання, кошти на банківських рахунках, які є абсолютно ліквідні та призначені для використання з метою здійснення розрахунків, забезпечення власних потреб і можуть бути обміняні в будь-який момент часу на інші платіжні засоби.

Готівка є банківським ліквідним активом, який дає змогу проводити касові операції клієнтів, інших банків або безпосередньо операції банку. Готівка, як економічна категорія, підтримує ліквідність та платоспроможність банківської установи.

Практичні аспекти обліку і контролю готівки в касі банку досліджувались на практичних матеріалах АТ КБ «Приватбанк», який є банківською установою із значними обсягами активів та капіталу та зобов'язань в своєму розпорядженні з метою здійснення значного спектру банківських операцій для отримання прибутку.

На сьогодні з метою оптимізації організаційної структури банку у відділення та філіях банку касові операції проводяться в прибутково-видаткових касах, які проводять і прийняття і видавання готівки протягом операційного дня.

Касові операції з готівкою здійснюються в АТ КБ «Приватбанк» відповідно до чинного бухгалтерського та банківського законодавства, яке забезпечує їх правильне здійснення, документальне оформлення, достовірне відображення в обліку та фінансовій звітності.

Первинний облік касових операцій в АТ КБ «Приватбанк» організований відповідно до встановленої облікової політики з дотриманням норм чинного бухгалтерського законодавства.

Синтетичний облік готівки в касі АТ КБ «Приватбанк» ведеться відповідно до чинної Інструкції з бухгалтерського обліку операцій з готівковими коштами та банківськими металами в банках України, а аналітичний облік здійснюється шляхом визначених в обліковій політиці банку параметрів аналітичних рахунків.

Внутрішній контроль за касовими операціями забезпечує уникнення та попередження фактів порушень здійснення касових операцій з готівкою.

Внутрішній попередній контроль проводиться працівниками фронт-офісу та бек-офісу банку при оформленні касових документів та підготовки касової операції до її проведення та складання звітних довідок касира.

При здійсненні попереднього контролю проводиться перевірка наявності всіх касових документів за операціями, правильність їх оформлення, вчасність подання до завідувача касою та отримуються пояснення при наявності відхилень від вимог законодавства та облікових процедур банку.

В АТ КБ «Приватбанк» чітко розподілені функціональні обов'язки між працівниками кас, завідувачів касами та головним бухгалтером. В банку розроблені посадові інструкції, відповідно до яких відповідальні працівники виконують свої обов'язки при здійсненні операцій з готівкою.

Удосконалення організації бухгалтерського обліку готівки в касі банку шляхом використання субрахунків до рахунку 1001 «Банкноти і монети в касі банку» та 1002 «Банкноти і монети в касі відділення банку» сприятиме підвищенню ефективності здійснення банківських касових операцій.

Запропоновані заходи покращання оперативного контролю касових операцій для банку є надважливими процедурами контролю з метою дотримання вимог до проведення касових операцій та недопущення

здійснення зловживань та попередження правопорушень на цій ділянці бухгалтерського обліку в банку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андренко О.А. Механізм формування облікової політики банків. *Комунальне господарство міст*, 2017. Випуск 138. С.57-62.
2. Варцаба В.І. Облік у банках (у таблицях і схемах) : навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2016. 184 с.
3. Гайдаржийська О.М. Проблематика обліку, аналізу, аудиту та розвитку готівкових розрахунків в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2017. Випуск 7. С.366-369.
4. Гайдаржийська О.М. Облік касових операцій та шляхи поліпшення їх організації на підприємстві. *Економіка і держава*. 2018. Випуск 9. С.71-74.
5. Гнатенко Є.П. Проблеми обліку грошових коштів на підприємстві Є.П. Гнатенко, А.О. Гикава *Економіка суспільства*. 2016. Випуск 5. С. 421-424.
6. Жолнер І.В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами/ І.В. Жолнер. URL: [//http://magazine.faaf.org.ua/osoblivosti-viznachennya-ta-viznannya-groshovih-koshtiv-ta-ih-ekvivalentiv-za-mizhnarodnimi-standartami.html](http://magazine.faaf.org.ua/osoblivosti-viznachennya-ta-viznannya-groshovih-koshtiv-ta-ih-ekvivalentiv-za-mizhnarodnimi-standartami.html) (дата звернення: 14.06.2020).
7. Задорожний З.В. Облік і звітність за міжнародними стандартами: навч. Посіб. Тернопіль: Економічна думка, 2015. 340 с.
8. Івченко Л.В. Сутність грошових коштів: підходи до визначення / Л.В. Івченко // *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 10. С. 798-803.
9. Інструкція про порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України від 12.12.02. №502. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 16.06.2020).
10. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій з готівковими коштами та банківськими металами в банках України. Постанова НБУ від 20.10.04. № 495 URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 16.06.2020).

11. Інструкція про порядок виконання операцій з дорогоцінними металами, що скуповуються у населення у виробках та брухті. Постанова НБУ від 21.05.03. № 206 URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 16.06.2020).
12. Інструкція з організації перевезення валютних цінностей та інкасації коштів в установах банків України. Постанова НБУ від 14.02.07. №45. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 16.06.2020).
13. Інструкція про ведення касових операцій банками України від 29.12.2015 р. №965. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.06.2020).
14. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті від 21.01.04. №22 URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.06.2020).
15. Інструкція щодо застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України від 17.06.04. №280. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.06.2020).
16. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України. Постанова НБУ від 10.11.2011. № 1288. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.06.2020).
17. Крупка Я.Д. Фінансовий облік: підручник/Я.Д. Крупка, З.В. Задорожний, Н.В. Гудзь. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 451 с.
18. Литвин Н. Б. Фінансовий облік у банках (у контексті МСФЗ): підручник/ Н. Б. Литвин. 2-ге вид., доп. і перероб. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 676 с.
19. Методичні рекомендації щодо порядку складання приміток до фінансової звітності банків України. Схвалено постановою Правління НБУ від 29.12.2015 р. № 965. URL : <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.06.2020).
20. Меліхова Т.О. Удосконалення методики перевірки грошових коштів в національній валюті/ Т.О. Меліхова, А.С. Верьовкіна/*Інвестиції: практика та досвід*. 2019. Випуск 1. С.24-29.

21. Міжнародний стандарт бухгалтерського облік 1 «Подання фінансових звітів» від 01.01.2012 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929_019 (дата звернення: 14.06.2020).
22. Міжнародний стандарт бухгалтерського облік 7 «Звіт про рух грошових коштів» від 01.01.2012 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929_019 (дата звернення: 17.06.2020).
23. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 «Фінансові інструменти: подання» від 01.01.2012 р. URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 17.06.2020).
24. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.13 № 73. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 19.06.2020).
25. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.12.2009 р. № 1541. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.06.2020).
26. Осадча Г.Г. Теоретичні основи обліково-аналітичного забезпечення наявності та руху грошових коштів підприємства/ *Науковий вісник Ужгородського національного університет*. 2017. Випуск 13, частина 2. С.64-66.
27. Побережець О. В. Методика обліково-аналітичного забезпечення системи управління грошовими потоками суб'єктів макроекономічного середовища/ *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2017. Том 16. Вип. 3 (37). С.68-70.
28. Подмешальська Ю.В. Бухгалтерський облік: навч.-метод. посібник / Ю.В. Подмешальська, Т.О. Меліхова, Н.С. Чакалова. Запоріжжя: ЗДІА, 2017. 400 с.
29. План рахунків бухгалтерського обліку банків України від 17.06.2004 р. № 280. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.06.2020).

30. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні від 29.12.2017 р. № 148. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17> (дата звернення: 18.06.2020).
31. Положення про організацію системи внутрішнього контролю в банках України та банківських групах: Постанова Правління НБУ від 02.07.2019 р. №88. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 18.06.2020).
32. Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах: Постанова Правління НБУ від 11.06.2018 р. №64. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 18.06.2020).
33. Положення про організацію внутрішнього аудиту в банках України: Постанова Правління НБУ від 10.05.2016 р. № 311. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.06.2020).
34. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» від 30.11.2001р. № 559 (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z-1050-01> (дата звернення: 19.06.2020).
35. Правила організації розрахунково-касового обслуговування клієнтів. Постанова НБУ від 05.02.01. - № 44. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.06.2020).
36. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7.12.2000 р. № 2121-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.06.2020).
37. Про платіжні системи та переказ грошей в Україні" від 05.04.01. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.06.2020).
38. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" від 16.07.99. - № 996 XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.06.2020).
39. Турова Л. Л. Облік і аудит готівкових коштів/ Л. Л. Турова, А. О. Коршак / Формування ринкових відносин в Україні. 2015. Вип. 6. С. 70 -74.
40. Чацкіс Ю.Д. Організація бухгалтерського обліку : навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2016. 564 с.

41. Shendryhorenko M. T. Topical issues accounting and audit of cash in cash register and ways of their solution/ M. T . Shendryhorenko. *Торгівля і ринок України*, 2018. В. 2(44). С.145-152.

42. Шепель І.В. Актуальні питання організації касових операцій та дотримання касової дисципліни на підприємстві. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2017. №2(38). С.77-86.

ДОДАТОК А

АНОТАЦІЯ

Гумен Я.В. Облік і контроль готівки в касі банку.-Кваліфікаційна бакалаврська робота, Сумський державний університет, 2020 р.

У роботі досліджені питання обліку і контролю готівки в касі банку. Основною метою дослідження є дослідження та обґрунтування теоретичних та практичних аспектів організації обліку і контролю готівки в касі банку та формулювання напрямів їх удосконалення.

Ключові слова: готівка, грошові кошти, касові операції, контроль, комплаєнс.

SUMMARY

Humen Y.V. Accounting and control of cash at the bank.-Qualifying bachelor's thesis, Sumy State University, 2020

The issues of accounting and control of cash in the bank's cash desk are investigated in the work. The main purpose of the study is to study and substantiate the theoretical and practical aspects of the organization of accounting and control of cash in the bank and the formulation of areas for improvement.

Key words: cash, cash, cash transactions, control, compliance.

ДОДАТОК Б

Види касових документів

Види касових документів

- заява на переказ готівки
- прибутково-видатковий касовий ордер
- заява на видачу готівки
- прибутковий касовий ордер
- видатковий касовий ордер
- грошовий чек
- квитанція про прийняття на інкасо банкнот іноземних держав
- квитанція про приймання до сплати на інкасо чеків в іноземній валюті
- рахунки на сплату платежів
- сліп, квитанція, чек банкомата, що формуються платіжними пристроями, та документи для відправлення переказу готівки та отримання його в готівковій формі, установлені відповідною платіжною системою.

ДОДАТОК В

Обов'язкові реквізити касових документів

